

Centrum Badania Opinii Społecznej

**ul. Żurawia 4a
skr. pt. 24
00-955 Warszawa 15
tel. 28-37-04**

Warszawa, dnia sierpień **1984.**

BDF/295/84

OPINIE O NAŁOGOWYM PALENIU PAPIEROSÓW

Centrum Badania Opinii Społecznej przeprowadziło we wrześniu 1983 r. sondaż na temat negatywnych zjawisk społecznych. Badanie zostało zrealizowane na próbie dorosłej ludności, reprezentatywnej ze względu na takie cechy społeczno-demograficzne, jak: płeć, wiek, wykształcenie i miejsce zamieszkania. Próba liczyła 967 osób. Jednym z badanych zjawisk był problem nałogowego palenia papierosów. Respondentom zadano dwa pytania: Jak Pan/i/ ocenia każde z tych zjawisk /zachowań/ na skali: potępiam, raczej jestem przeciw, jest mi to obojętne, uważam za normalne, raczej jestem za, pochwalam, trudno powiedzieć? Jak, Pana/i/ zdaniem, należało by postąpić z kimś, kto popadł w nałóg lub dopuszcza się takiego postępowania, jak np. nałogowe palenie papierosów?.

Okazało się, że nałogowe palenie papierosów jest najbardziej tolerowane wśród innych negatywnych zjawisk społecznych. Uzyskano następujący rozkład procentowy odpowiedzi typu "jest mi to obojętne" "uważam za normalne":

nałogowe palenie papierosów	- 59,9
swoboda obyczajów wśród młodzieży	- 38,2
załatwianie własnych spraw w godzinach pracy	- 35,4
tw. fucha w czasie pracy	- 28,9
prostytycja	- 24,9
używanie wulgarnych słów	- 23,7

Rozkład procentowy opinii o nałogowym paleniu papierosów był następujący /N=963, bez braku danych/:

potępiam	- 15,6	} 33,3
raczej jestem przeciw	- 17,7	
jest mi to obojętne	- 33,6	} 59,9
uważam za normalne	- 26,3	
raczej jestem za	- 1,9	} 2,1
pochwalam	- 0,2	
trudno powiedzieć	- 4,8	

Po wprowadzeniu do analizy cechy "przynależność do grupy społeczno-zawodowej" otrzymano dwie hierarchie: pierwsza dotyczyła rozmiarów dezaprobaty, druga - stopnia tolerancji omawianego zjawiska /tab.1/.

Tabela 1. Opinie o nałogowym paleniu papierosów według przynależności do grupy społeczno-zawodowej w procentach

Grupy społeczno-zawodowe	Dezapro- bata a/	Grupy społeczno-zawodowe	Tolero- wanie b/
1. Emeryci i renciści	50,0	1. Robotnicy niewykwalifikowani	67,4
2. Gospodynie domowe	47,7	2. Robotnicy przemysłowi i budowlani	64,9
3. Pracownicy administracyjno-biurowi	44,4	3. Specjaliści	63,4
4. Rolnicy indywidualni	38,0	4. Pozostali pracujący	63,2
5. Kadra kierownicza	37,0	5. Kadra kierownicza	61,6
6. Uczniowie i studenci	35,6	6. Pracownicy sfery obsługi	61,3
7. Pracownicy sfery obsługi	32,2	7. Uczniowie i studenci	56,3
8. Specjaliści	30,0	8. Rolnicy indywidualni	54,5
9. Robotnicy przemysłowi i budowlani	26,5	9. Emeryci i renciści	50,0
10. Pozostali pracujący	23,7	10. Pracownicy administracyjno-biurowi	48,6
11. Robotnicy niewykwalifikowani	23,2	11. Gospodynie domowe	46,1

a/ Pozycje ze skali: potępiam, raczej jestem przeciw.

b/ Pozycje ze skali: uważam za normalne, jest mi to obojętne.

Jedynie w takich grupach, jak: gospodynie domowe, emeryci i renciści, pracownicy administracyjno-biurowi dezaprobata jest częstsza /około 50%/.

Także inne cechy społeczno-demograficzne, takie jak: wiek, płeć, aktywność społeczna różnicowały odpowiedzi w sposób wyraźny /tab.2,3,4/.

Tabela 2. Opinie o nałogowym paleniu papierosów według grup wieku w procentach

Wyszczególnienie	18-24	25-29	30-34	35-39	40-44	50-55	56-64 lat
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dezaprobata	24,8	29,2	33,9	33,0	33,7	39,9	52,2
Tolerowanie	66,5	65,5	59,1	63,0	56,4	53,6	44,9
Aprobata ^{a/}	3,1	1,2	4,4	0,0	2,9	0,8	0,0
Trudno powiedzieć	5,6	4,1	2,5	4,0	7,0	5,7	2,9
N ^{b/}	161	171	159	100	172	123	69
<p>a/ Pozycje ze skali: pochwalam, raczej jestem za.</p> <p>b/ Bez braków danych.</p>							

Im młodsza grupa wieku, tym większe odsetki osób tolerujących nałogowe palenie papierosów z pewnym zahamowaniem tego trendu w grupie wieku 35-39 lat.

Jak się okazało, kobiety rzadziej tolerują nałogowe palenie niż mężczyźni /różnica 11,1 punktu procentowego - tab.3/.

Tabela 3. Opinie o nałogowym paleniu papierosów według płci
w procentach

Wyszczególnienie	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem	100,0	100,0
Dezaprobatą	27,4	39,8
Tolerowanie	65,2	54,1
Aprobata	2,4	1,8
Trudno powiedzieć	5,0	4,3
N ^{a/}	505	462
a/ Bez braków danych.		

Ponadto osoby aktywne społecznie częściej wyrażają dezaprobatę wobec nałogowego palenia papierosów /tab.4/.

Tabela 4. Opinie o nałogowym paleniu papierosów według aktywności społecznej
w procentach

Wyszczególnienie	Aktywni społecznie	Bierni społecznie
Ogółem	100,0	100,0
Dezaprobatą	37,8	30,7
Tolerowanie	55,4	62,4
Aprobata	2,0	2,1
Trudno powiedzieć	4,8	4,7
N ^{a/}	352	613
a/ Bez braków danych.		

W przypadku pozostałych cech społeczno-demograficznych, takich jak: miejsce zamieszkania, wykształcenie nie stwierdzono wyraźnych zależności chociaż można było zaobserwować słabe trendy.

Osoby z wykształceniem zasadniczym i wyższym bardziej tolerują nałogowe palenie papierosów niż osoby z wykształceniem podstawowym i średnim /tab.5/.

Tabela 5. Opinie o nałogowym paleniu papierosów według poziomu wykształcenia

w procentach

Wyszczególnienie	Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
Dezaprobatą	36,8	28,0	34,8	30,2
Tolerowanie	55,9	64,4	59,2	65,7
Aprobata	1,6	2,6	1,9	4,1
Trudno powiedzieć	5,8	4,9	4,2	0,0
N ^{a/}	399	225	262	73

a/ Bez braków danych.

Także osoby mieszkające w mieście nieznacznie częściej tolerują nałogowe palenie papierosów od mieszkańców wsi /tab.6/.

Tabela 6. Opinie o nałogowym paleniu papierosów według miejsca zamieszkania

w procentach

Wyszczególnienie	Wieś	Miasto
Ogółem	100,0	100,0
Dezaprobatą	36,7	31,8
Tolerowanie	54,9	62,6
Aprobata	2,0	1,8
Trudno powiedzieć	6,4	3,8
N ^{a/}	355	604

a/ Bez braków danych.

Nałogowe palenie papierosów jest zatem zjawiskiem tolerowanym emocjonalnie w większości grup społeczno-zawodowych. Tolerowaniu tego zjawiska sprzyjają takie cechy, jak: wiek do 34 lat, płeć męska oraz nieprzynależność do organizacji społeczno-politycznych.

W omawianych badaniach starano się także poznać propozycje postępowania wobec osób, które popadły w nałóg palenia papierosów.

Tolerancja emocjonalna ^{wobec nałogu} palenia papierosów nie zawsze oznacza tolerancję instrumentalną. Jedyne 37,1% badanych sądzi, że na fakt nałogowego palenia nie powinno się reagować. Stosunkowo często proponowano działania alternatywne zmierzające do uporania się z nałogiem poprzez środki pozbawione przymusu, takie jak: leczenie i działania profilaktyczne, rozwiązania globalne ograniczające możliwość palenia /24,4% badanych/. Ponadto badani mówili o działaniach "miękkich" /zwrócić uwagę - 17,8%/. O samej repulsji instrumentalnej mówiło 6,2% badanych. Inne odpowiedzi i brak opinii wynosiły odpowiednio: 4,7 i 9,8%.

Po wprowadzeniu do analizy innych cech społeczno-demograficznych, m.in. przynależności do grupy społeczno-zawodowej, okazało się, że tylko wśród kadry kierowniczej działania alternatywne uzyskały największe odsetki wskazań /32,2%/. W pozostałych grupach dominował brak reakcji, a mianowicie: robotnicy przemysłowi i budowlani /44%/, rolnicy indywidualni /41,0%/, pracownicy sfery obsługi /41,1%/, oraz uczniowie i studenci /40,6%/. Wyjątek stanowili ci, którzy taką samą liczbą wskazań /po 30,1%/ określili działania alternatywne i brak reakcji. Natomiast działania typu "miękkiego" /zwrócić uwagę/ były preferowane przez specjalistów /24,7%/, emerytów i rencistów /23,7%/, oraz kadrę kierowniczą /23,1%/>.

Z innych cech społeczno-demograficznych najsilniej różnicował odpowiedzi poziom wykształcenia /tab.7/ i aktywność społeczna /tab.

Tabela 7. Opinie o sposobach ograniczania nałogowego palenia papierosów według poziomu wykształcenia
w procentach

Wyszczególnienie	Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
Brak reakcji	37,1	44,3	31,1	29,1
Działania alternatywne	21,6	21,7	31,9	22,3
Działanie "miękkie" /zwrócić uwagę/	16,0	14,9	20,6	31,9
Działania represyjne /karać/	7,2	6,8	4,3	7,0
Inne	6,9	4,1	5,4	2,8
Brak opinii	13,3	8,1	6,6	6,9
N ^{a/}	390	221	257	72
a/ Bez braków danych.				

W przypadku osób z wykształceniem podstawowym i zasadniczym dominuje odpowiedź typu "brak reakcji"; w przypadku zaś osób z wykształceniem średnim najczęściej wskazań uzyskały działania alternatywne /31,9%/ oraz "brak reakcji" /31,1%/. Wśród osób z wykształceniem wyższym wysoki odsetek wskazań uzyskały działania "miękkie" /31,9%/ oraz "brak reakcji" /29,1%/.

Osoby aktywne społecznie charakteryzują się tym, że rzadziej deklarują brak reakcji wobec nałogowego palenia papierosów, natomiast częściej przejawiają działania alternatywne oraz "miękkie".

Tabela 8. Opinie o sposobach ograniczania nałogowego palenia papierosów według aktywności społecznej.

w procentach

Wyszczególnienie	Aktywni społecznie	Bierni społecznie
Ogółem	100,0	100,0
Brak reakcji	27,4	42,3
Działania alternatywne	28,6	21,8
Działanie "miękkie" /zwrócić uwagę/	22,3	15,7
Działania represyjne /karać/	7,2	5,5
Inne	3,5	5,5
Brak opinii	11,0	9,2
N ^{a/}	346	600
a/ Bez braków danych.		

W przypadku zmiennej "wiek" uzyskano następujący rozkład odpowiedzi /tab.9/.

Tabela 9. Opinie o sposobach ograniczania nałogowego palenia papierosów według grupy wieku.

w procentach

Wyszczególnienie	18-24	25-29	30-34	35-39	40-49	50-55	56-64 lat
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Brak reakcji	40,4	40,8	32,0	38,3	36,1	35,5	32,9
Działania alternatywne	25,3	22,5	30,1	21,2	25,3	28,6	23,9
Działania "miękkie" /zwrócić uwagę/	13,3	21,3	17,3	17,2	18,1	18,2	20,9
Działania represyjne /karać/	5,7	4,1	9,6	8,1	3,0	9,9	4,5
Inne	3,8	5,3	5,1	1,0	4,2	9,1	3,0
Brak opinii	11,4	5,9	5,8	14,2	13,2	6,6	14,9
N ^{a/}	158	169	156	99	166	121	67
a/ Bez braków danych.							

Brak reakcji najczęściej występował w grupach wieku 18-24, 25-29, 35-39 lat. Działania alternatywne preferowały osoby w wieku 30-34 lat. Natomiast działania "miękkie" /zwrócić uwagę/ osiągnęły zbliżony odsetek wskazań z wyjątkiem najmłodszej grupy wieku /18-24/. Płeć i miejsce zamieszkania nie różnicowały odpowiedzi.